

*Людмила Дейна*

## ПРАГМАРЕЛЕВАНТНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ ОЦІНКИ В ЩОДЕННИКОВОМУ ДИСКУРСІ

*У статті розглянуто суб'єктивну оцінку як іманентну характеристику щоденникового дискурсу. Виокремлено найяскравіші семантичні типи суб'єктивної оцінки, а також з'ясовано прагматичні засоби вираження кожного з них на лексичному, словотвірному, морфологічному й синтаксичному рівнях. Проаналізовано особливості репрезентації оцінки в структурах de re і de dicto, різноманітних синтаксичних конструкціях, стилістичних засобах та на рівні тексту загалом.*

**Ключові слова:** оцінка, de re, de dicto, дескрипція, щоденниковий дискурс.

Уся мовна картина світу пройнята категорією оцінки. Мета тексту й слова – змусити оцінювати його зміст, створювати відповідний “суб'єктивний настрій”. Категорія оцінки виявляється на різних мовних рівнях, утілюючи прагматичну функцію мови [8, с. 17]. На особливому значенні прагматичного компонента та його зв'язку з категорією оцінки наголошують багато дослідників. У змісті будь-якого тексту вони вбачають єдність комунікативно-інформаційного та прагматичного аспектів. Комунікативно-інформаційний зміст, слушно зауважує О. Крижановська, відтворює факти дійсності (у щоденниковому дискурсі це реалії, що оточують автора), натомість у прагматичному змісті тексту відображено ставлення автора до описуваних реалій і механізм впливу на свідомість читача [5, с. 203]. І. Гальперін вважає, що модальність, з якою тісно взаємопов'язана оцінка, є “категорією, що властива мові в дії, тобто мовленню, а тому є самою сутністю комунікативного процесу” [3, с. 113].

Оцінка, крім усього, визначає мотивацію людських учинків. Вона має як суб'єктивний, так і об'єктивний характер, оскільки, з одного боку, зумовлена тими якостями, які властиві об'єктам, реаліям мовної діяльності, а з іншого – залежить від суб'єкта оцінки, його ставлення до описуваної реалії. Отже, оцінка – суб'єктивний спосіб вираження цінності об'єкта [9, с. 18].

© Л. Дейна, 2012

Проте маємо підстави твердити, що вияв оцінки реалізується не лише у ставленні суб'єкта до об'єкта. Він також пов'язаний з авторським прагненням виділити предмет оцінки, звернути на нього чи його ознаки, дії увагу реципієнта, переконати його тощо [6, с. 8].

За відсутності в експліцитній дескрипції оцінного компонента перед нами постає категорія об'єктивної оцінки, наприклад: *Мала Владислава з цікавістю дивиться на метеликів* (Москалець, 13.04.1989). Об'єктові “Владислава” надано характеристику-атрибуцію “мала”, семантика якої не містить експліцитної оцінки, а повідомляє лише про вік особи. Або: *Був покійний Гриць Чубай, ми пили з ним вино та співали українські пісні* (Москалець, 13.04.1989). Звертання автором уваги читача на ці особливості об'єктів дає право констатувати, що об'єкти оцінено через називання їхніх реальних ознак, тобто маємо зразки об'єктивної оцінки, яка виражає відношення характеристик об'єкта до дійсності (реальне/нереальне).

Варто зауважити, що подібні зразки в щоденникових дискурсах трапляються рідко. Натомість автори частіше вдаються до використання суб'єктивних оцінок, коли в характеристиці предмета/особи/дії/процесу ставлення/думка/відчуття/почуття автора виражені експліцитно.

На нашу думку, має рацію О. Бессонова, стверджуючи, що оцінка – це суб'єктивно-об'єктивне чи об'єктивно-суб'єктивне ставлення людини до об'єкта, виражене мовними засобами. На реальний світ накладається сітка цінностей окремої людини, формуючи її індивідуальну аксіологічну “картину світу”, а також система цінностей соціуму, причому оцінка “картина світу” суб'єкта й соціуму можуть не збігатися. Крім того, дослідниця зазначає, що специфічний лінгвокультурний характер категорії оцінки виявляється в більш складній і багатомірній порівняно з іншими категоріями структури [1, с. 9].

Погляди науковців щодо засобів вираження оцінки розбіглися. Ми ж поділяємо точку зору І. Гальперіна: ставлення мовця до дійсності може бути репрезентоване різнорівневими мовними ресурсами – “формально граматичними, лексичними, фразеологічними, синтаксичними, інтонаційними, композиційними, стилістичними” [3, с. 113]. Ураховуючи всі означені вище точки зору, погоджуємося з думкою, що “суб’єктивна оцінка, або модальність загалом, не окремий фрагмент висловлювання, а сутність самого висловлювання” [4, с. 126].

У логіці протиставляють два основних типи вираження модальності – *de dicto* та *de re*, що мають семантичні й синтаксичні відмінності. У структурі *de dicto* модальний оператор приписується реченню (судженню), а в структурі *de re* модальність надає певну ознаку власне речі. Категорія оцінки також знаходить вияв у цих формах [2, с. 14].

У сучасному мовознавстві термінами “*de re*” та “*de dicto*” позначають відповідно об’єктивну та суб’єктивну модальності (О. Аймагамбетова, О. Зеленщиков). Проте з такою концепцією в контексті розгляду категорій суб’єктивної та об’єктивної оцінок можна не погодитись. Наприклад, у реченні *Крихітна батьківщина, одна тільки вона здатна нагодувати тебе словом, спокоєм і святістю* (Москалець, 10.04.1989) оцінна конструкція *крихітна батьківщина* у формі *de re*, але ми не можемо стверджувати її об’єктивність, оскільки лексема *крихітний* фіксує у своїй семантиці суб’єктивний компонент – зменшено-пестливий синонім до “малий”, “невеликий”.

В аналізі експлікації оцінки в щоденниковому дискурсі дотримуємося того погляду, що найменування “*de re*” та “*de dicto*” варто застосовувати лише умовно для розмежування конструкцій на взірць “модус-диктум” (оцінка *de dicto*) та конструкцій “суб’єкт – предикат або означуване – означення” (оцінка *de re*) [2, с. 14].

У розглянутих дискурсах найяскравіше представлені такі семантичні типи суб’єктивної оцінки: 1) хороший/поганий, схвалення/несхвалення; 2) оцінка кількості/обсягу/об’єму; 3) оцінка морального та психологічного стану автора. Кожен із вищезгаданих типів має свій об’єкт, низку продуктивних та непродуктивних засобів експлікування.

Суб’єктивна оцінка з полярними значеннями *хороший/поганий, схвалення/несхва-*

*лення* репрезентована в конструкціях *de re* й виражається на лексичному, морфологічному, синтаксичному рівнях зі своїм набором репрезентативних засобів:

1) лексичний рівень:

– семантика тієї лексеми, що позначає об’єкт (оцінний компонент – складник значення): *Не міг одмовити двом редакційним маніячкам, тепер буду довго каятись* (Довженко, 21.11.1943); *Розмахуючи довжелезними патлами, я читав тоді вірші про реальну любов до небезпечної вітчизни* (Москалець, 13.04.1989); *Звичайно, ніхто навіть не подумав взяти за комір цього негідника* (Симоненко, 16.10.1962);

– фразеологізми: *По суті кажучи, ця... редакція вирвала у мене сценарій, бодай їй добра не було* (Довженко, 21.11.1943); *А дехто ходить у славі, вскочив у ту славу, як сірко в дерть, – вона вже й сама з нього осипається, а він хапає її й тулить до себе, проріхи затуляє...* (Остап Вишня, 27.12.1948); *Жду його, як віруючий пришетя Христового* (Симоненко, 18.09.1962);

2) словотвірний і морфологічний рівні:

– морфеми, що додають відтінків значення оцінним лексемам: *Маленький, тату* (Довженко, червень 1945); *Розмова батька чи діда з синами офіцерами-льотчиками далеких рейдів, що повернулися з війни* (Довженко, червень 1945); *Розмахуючи довжелезними патлами, я читав тоді вірші про реальну любов до небезпечної вітчизни* (Москалець, 13.04.1989); *Привіз з Києва стареньку свою матір* (Довженко, 26.10.1943); *Бідне Галинятко!* (Малик, 29.12.1963);

– прикметники: *Сьогодні ж узнав од Большакова і тяжку новину: моя повість “Україна в огні” не впадобалася Сталіну, і він її заборонив для друку і для постановки* (Довженко, 26.10.1943); *Але для мене він був безплідний і тяжкий* (Малик, 29.12.1963);

– якісні прикметники та якісно-означальні прислівники у формах компаративу чи суперлативу: *Вірнішого і серйознішого побратима, ніж папір, я не знаю* (Симоненко, 18.09.1962); *Якщо буде йти вищий за вас і красивіший за вас, то і є Чайковський* (Малик, 11.01.1958); *І не заперечуй, бо я знаю краще* (Москалець, 11.04.1989);

– дієприкметники: *Вся розтерзана, пригноблена земля* (Довженко, 15.11.1945); *...які замучені, пригноблені були їхні обличчя...* (Москалець, 19.09.1989);

– прислівники: *Співав “Пам’яті Василя Стуса” і “Чернівці”, прийняли дуже добре;*

Тарас Чубай каже, що я *співав справді гарно, чисто і незакуто*; відчуваю, що це так, і радий, бо більше причин для радості немає (Москалець, 15.09.1989);

– слова категорії стану: *Слава Богданові, що він зрозумів волю народу...* (Остап Вишня, 26.12.1948); *Яке щастя дивитись одкрито в очі свого народу!* (Остап Вишня, 26.12.1948);

3) синтаксичний рівень:

– сполучення прийменників з іменниками: *Радянський народ весь вихований у прагненні подвигу* (Довженко, 15.02.1945); *Відзначили тихо, без галасу, мій вступ до Спілки* (Малик, 11.02.1962);

– сполучення прикметників з плеонастичними словами який, такий: *Такий величний, такий зрозумілий, навіть у своєму відступництві, образ; і спорудження храму, і будівництво дому, безліч золота і прикрас, безліч мудрости. Таке струнке, цілісне життя, таке квітуче, щасливе царство* (Москалець, 26.08.1990); *Яким же я тільки покірним був щодо світу і всіх його вимог до мене!* (Москалець, 22.08.1990);

– прикметниково-прислівникові сполучення: *Неймовірно синє весняне небо, голі дерева на цвинтарі, дві свічки, які палали на могилі* (Москалець, 26.01.1990); *Брошури, що потрапляли до рук, безнадійно поверхові* (Симоненко, 21.10.1962);

– порівняльні звороти: *Я розпочав сю роботу перед війною і зараз повернувся до неї, як до теплої рідної хати* (Довженко, 19.01.1944); *І хлоп'я сиділо само, як підбитий чи покинутий ключем журавлик* (Малик, 11.01.1958);

– бажальні конструкції: *Будь же ви прокляті, панове американці, з усім вашим добробутом і лагідними усмішками* (Довженко, 09.04.1944); *...а він, народ, стоїть, підморгує, усміхається... Та будь же ти тричі щасливий!* (Остап Вишня, 26.12.1948);

– структури з оцінними предикатами “любити”, “подобатися”, “ненавидіти” і под.: *Сьогодні казка ще подобається мені, жаль, що нікому її почитати* (Симоненко, 5.09.1963); *До безтяти ненавиджу казенну, патентовану, відгодовану мудрість* (Симоненко, 21.10.1962); *Російська література. Пушкін, Гоголь, Лермонтов, Толстой, Достоевський, Чехов, Островський, Горький. Преклоняюсь...* (Остап Вишня, 27.12.1948);

– звертання: *Хлопчики ви мої!* (Остап Вишня, 30.01.1949); *Спасибі вам усім, дорогі мої рецензенти, за вашу думку про мою роботу!* (Остап Вишня, 12.12.1949);

– вставлені та вставні конструкції, які уяскраблюють наявну оцінку: *Такий великий (а який же ж він великий!), як Саксаганський, він (ой, як же це сказати?!), він “снисходив” до возного!* (Остап Вишня, 27.12.1948); *Це моя третя і, на мій погляд, не краща книжка* (Малик, 26.07.1960);

– окличні речення: *Яка ясність!* (Остап Вишня, 27.12.1948); *Ой широкі штани!* (Остап Вишня, 26.12.1948); *Цей дивовижно божевиственний Бах!* (Москалець, 3.11.1989); *Рідна мати моя! Голубонька турботлива!* (Малик, 28.09.1961);

– риторичні питання: *Хіба не моєю – і барвистою, часом кошмарною – ілюзією були ці десять років?* (Москалець, 14.08.1990); *Спідниці, безрукавки, кереї, сині штани (не сині, а взагалі широкі!) — хіба я їх не люблю?* (Остап Вишня, 26.12.1948); *Найбільший скарб всього людства є сама людина. Хіба не так?* (Довженко, червень 1945);

– парцельовані другорядні члени речення: *Ю. І. Яновський справжній письменник! Справжній! Талановитий! Культурний!* (Остап Вишня, 8.04.1949); *Я дивлюся на метеликів і розумію, що втома всюди і завше однакова. Навіть на Марсі* (Москалець, 13.04.1989); *Читав оповідання. Хороше* (Малик, 13.11.1961).

Суб'єктивні оцінки зі значенням кількості/обсягу/об'єму менш поширені в щоденниковому дискурсі й знаходять вияв у конструкціях de re. Об'єктами таких оцінок є дії/процеси або предмети/особи. В аналізованих дискурсах автори найчастіше послуговуються морфологічними засобами вираження, а саме:

– неозначено-кількісними числівниками та кількісно-означальними прислівниками: *Якби в наших вождів було більше глуду, ніж є, подібні крикуні милувалися б небом крізь ґрати* (Симоненко, 16.10.1962); *...сказав би радянському (всім!) глядачеві, їй-богу, багато більш, ніж усі наші камери тортур на екрані, іменуємі фільмами* (Довженко, 19.01.1944);

– зрідка означальними чи неозначеними займенниками із семантикою квантитаивно охоплюваних предметів/осіб: *...сказав би радянському (всім!) глядачеві, їй-богу, багато більш, ніж усі наші камери тортур на екрані, іменуємі фільмами* (Довженко, 19.01.1944); *Я одкинув майже всю суму невеликих приватних побутових правд, прямуючи до єдиної головної правди сієї Людини* (Довженко, 22.01.1944); *У мене в голові*



обірвались усі абсолютно проводи, і жодна думка не може вилетіти з неї, не може ширяти, не може линути на крилах до читача (Довженко, 19.06.1944); Розповідав свою біографію (дещо) (Малик, 13.11.1961);

– власне кількісними числівниками у значенні неозначено-кількісних: *Три дні і сто вражень* (Симоненко, 8.10.1962); *Міліарди труда!* (Остап Вишня, 30.01.1949);

– іменниками з кількісним значенням: *Бо хіба не формалізм, коли сотні писарчуків за наперед заготовленими схемами обсмоктують десяток-другий так званих вічних ідей – люби працю, поважай тата і маму, не дивись косо на сусідів* (Симоненко, 21.06.1963); *Яку гору труда перевернув І. С. Їжакевич!* (Остап Вишня, 30.01.1949).

На синтаксичному ж рівні ця група оцінок найвиразніше репрезентована окличними/питальними реченнями із відносними/питальними займенниками: *А скільки єсть дурників, що цього не розуміють!* (Остап Вишня, 26.12.1948); *Потомилися, але скільки вражень!* (Малик, 26.07.1960); зрідка парцельованими другорядними членами речення: *Як нам переказували, – папір у нас єсть. І багато* (Остап Вишня, 15.02.1949).

Окрему активну групу суб'єктивних оцінок становить оцінка морального та психологічного стану автора, його почуття/відчуття. На нашу думку, це пов'язано передовсім із жанровими особливостями досліджуваних дискурсів, оскільки щоденник іманентно передбачає вербалізацію внутрішнього стану автора. Такі оцінки функціонують здебільшого в конструкції *de re* і виражені найчастіше словами категорії стану із суб'єктивним чи безсуб'єктивним категорійним значенням, а іноді разом із залежними прислівниками: *Тяжко на душі і тоскно* (Довженко, 26.10.1943); *Смутно мені, смутно* (Довженко, 1.03.1944); *...мені страшенно важко в мені, мені неймовірно важко в не-мені* (Москалець, 15.09.1989); *А як приємно мені тепер, коли я обнімаю щиро, любовно, кріпко Сашу Прокоф'єва, Твардовського, Тихонова, Горбачова!* (Остап Вишня, 20.01.1951); *Так мені важко!* (Малик, 6.10.1963).

Дещо осібно відносно розглянутих вище семантичних груп функціонують конструкції *de dicto*, у яких оцінний компонент стосується судження загалом. Здебільшого він реалізує впевненість/сумніви/враження автора відносно повідомлюваного. У таких структурах оцінні модуси репрезентуються словами категорії стану: *Смішно, але факт: я*

*купив собі гаманець* (Москалець, 11.04.1989); *І як приємно, коли полтавський “лорд-мер” квітне* (Остап Вишня, 27.12.1948); *Жаль, що це трапилось аж у 41 рік* (Малик, 13.11.1961); вставними та вставленими конструкціями: *Можливо, знову закінчується якийсь період* (Москалець, 10.04.1989); *Колись, – я говорю правду, – в години роздумія я вирішив: житиму так, щоб нікому не зробити зла, прикрасі* (Остап Вишня, 20.10.1950).

У межах одного фрагмента конструкції *de dicto* та *de re*, проте, можуть поєднуватися. У такому разі перша підсилює або надає значенню другої додатковий модальний відтінок. Ми схильні вважати, що визначальною в таких структурах є оцінка *de re*, оскільки вона фіксує основну оцінку семантику. Наприклад: *Безумовно, був правий Щербаков, радивши мені не поспішати з друком* (Довженко, 21.11.1943); *Мені здається, написав непогану штуку* (Малик, 11.01.1958).

Крім зазначених вище випадків та способів вираження, суб'єктивна оцінка знаходить свій вияв у різноманітних синтаксичних конструкціях, стилістичних засобах (тропи, стилістичні фігури та ін.) та на рівні тексту загалом. Зокрема, автори щоденників для характеристики об'єкту/стану протиставляють його іншому об'єктові/станові, використовуючи антитезу. “Різке протиставлення, – наголошує О. Пономарів, – дає можливість авторові створити надзвичайно виразний, об'ємний образ. Антитеза сприяє змалюванню картин, у яких зіставляються прями й переносні значення слів, використовується різке й несподіване зіткнення різнорідних понять” [7, с. 69–70], наприклад: *Я – маленький чоловічок, мурашка, комашинка в народній величі* (Остап Вишня, 20.10.1950); *А цей же дурень однією своєю ідіотською фразою знищить наслідки роботи десятків розумних людей* (Симоненко, 16.10.1962); *Приятельські стежки між мною та Негодою і Оглобліним, можна сказати, позаростали буйним шпоршем* (Симоненко, 5.09.1963); *Для мене це була в ті похмурі дні приємна несподіванка* (Малик, 11.01.1958); *Сім'я велика, а заробітків по суті ніяких* (Малик, 01.02.1963).

З-поміж тропів для вираження суб'єктивної оцінки найактивніше автори послуговуються метафорою, яка уможливує розкриття сутності одних явищ чи об'єктів через інші, наприклад: *Хай тільки не зневажає він нас, маленьких чорноробів поезії* (Симоненко, 18.09.1962); *Слова у його поезіях репаються від пристрасі і думок*

(Симоненко, 8.10.1962); *Поруч з ним глибини-еш душею* (Симоненко, 8.10.1962).

Розглядаючи категорію суб'єктивної оцінки у функціонально-прагматичному аспекті, варто звернути увагу на ті важливі моменти, коли автори характеризують об'єкт у контексті кількох речень чи в структурі складного багатокomпонентного речення. Такі конструкції створюють особливо об'ємний образ в уяві читача, характеристика об'єкта стає "багатошаровою". У них зазвичай оцінні складники, про які вже йшлося, або нагромаджуються, або поєднуються в структури вищого рівня. Наприклад: *...бо музика, всевладна музика поза всім, – і цього разу вона не за мурами, не в чужих людей, не випадкова, а саме та, що треба цієї ночі, саме твоя і тільки тобі чутна музика, як повітря, як місто і те, що в місті, під ним і над ним. Це та музика, яка лунає поза словами іспанських містиків, Євангелія, Будди, Крішні і так далі – всіх не перелічиш, до кого кидався за порятунком, відмовляючися слухати свою музику* (Москалець, 26.01.1990); *Справді, Сталін не зійшов на н'єдестал, не люди поставили його, а він сам виліз через віроломство, підлість, виліз криваво і зухвало, як і всі кати. Тепер цей тигр, що живився чоловічиною, здох би від люті, коли б дізнався, якою знахідкою для збирачів металолому стали його бездарні, лубкові пам'ятники* (Симоненко, 19.09.1962). У першому фрагменті автор для характеристики музики вдається до інтеграції в межах одного контексту порівняльних зворотів, підрядних означальних речень, нагромадження однорідних другорядних членів речення. У другому ж зразкові впадає в око низка лексем та конструкцій із негативною семантикою, за допомогою яких виражена пейоративна суб'єктивна оцінка об'єкта *Сталін*.

Використання подібних засобів сприяє досягненню переконливого зображально-виражального ефекту: автор прагне прищепити читачам "ті ціннісні орієнтири, які він, "відправник мовлення", художник, митець, особистість і член суспільства, вважає важливими для інших людей і тим самим для себе самого" [10, с. 124].

Окреме місце в цьому типі засобів вираження категорії оцінки посідає **градація** як особлива стилістична фігура. За її участю нагнітається смислове чи емоційно-експресивне значення, у результаті чого зростає стилістичний ефект висловлення і враження від

нього. Наприклад: *Тільки оце напівбездум'я, напівстраждання, напіввиснаженість, напівсон. Усе – напів. Напів-усе, напів-я. Відтак: бездумність, страждання, виснаженість, не-сон, не-все, не-я* (Москалець, 15.09.1989); *Рад, проти історичної несправедливості; я ж їх бачу тепер як людей, які протестували проти своєї людської долі, проти свого призначення бути роботами – і тільки ними, нині, і завжди, і навіки віків* (Москалець, 19.09.1989); *І раптом усвідомив – теж спокійно, без вибухів, без істерики, без німбів і стигматів, – власне, не усвідомив навіть, а сприйняв як настрої, як тему для весняного надвечір'я в Самборі, як те, чого мені ніколи, мабуть, не вдасться пояснити словами, як пробудження і осяяння* (Москалець, 16.04.1990); *Керівництво навіяло йому думку, що я ворог народу, небезпечна і шкідлива людина, націоналіст, контрреволюціонер, поплічник Гітлера і диявола* (Довженко, 19.06.1944).

Важливо відзначити, що в різних авторів домінують різні засоби вираження суб'єктивної оцінки, що пов'язане насамперед зі стилем письма або мислення письменника, об'єктом, якому дається оцінка, силою вражень та емоційного стану автора тощо. Наприклад, для текстів Костянтина Москальця, якщо порівняти з іншими обстеженими дискурсами, характерні розлогіші, складніші багатокomпонентні конструкції, натомість у щоденниках Остапа Вишні подібуються більше односкладних та окличних речень, вигуків тощо, а у Володимира Малика – простіших однокомпонентних оцінних конструкцій.

Отже, суб'єктивна оцінка – категорія продуктивна в щоденниковому дискурсі, вона є його іманентною характеристикою. Це один з основних компонентів семантичного складника мовних одиниць. Водночас оцінка корелює з іншими категоріями й рівнями тексту, служить засобом мовного втілення його прагматичної функції. Оцінку варто розглядати шляхом дискурсного аналізу функціонування мовних структур, причому як у плані вираження, так і в плані змісту. Для експлікації суб'єктивної оцінки автори використовують засоби різних рівнів: лексичного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного та стилістичного – відповідно до поставленої мети, ідіостилію письменника або описуваного об'єкта/явища.



## Література

1. Бессонова, О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: автореф. дис. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" [Текст] / О. Л. Бессонова – К., 2003. – 28 с.
2. Вольф, Е. М. Функциональная семантика оценки [Текст]; [изд. 2-е, доп.] / Е. М. Вольф. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 280 с.
3. Гальперин, И. Р. Текст как объект лингвистического исследования [Текст]; [изд. 5-е, стереот.] / И. Р. Гальперин. – М.: КомКнига, 2007. – 144 с.
4. Колшанский, Г. В. Контекстная семантика [Текст] / Г. В. Колшанский. – М.: Наука, 1980. – 150 с.
5. Крижановская, Е. М. Формирование прагматического содержания агитационного текста при помощи реализации оценочной установки автора [Текст] / Е. М. Крижановская // Изменяющийся языковой мир: Международная научная конференция. – Пермь, ПГУ, 2001. – С. 202–208.
6. Островська, О. М. Лінгвостилістичні засоби реалізації категорії оцінки (на матеріалі американської художньої прози): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови" [Текст] / О. М. Островська. – Львів, 2001. – 20 с.
7. Пономарів, О. Д. Стилїстика української мови: Підручн. [Текст] / О. Д. Пономарів. – К., 1993. – 247 с.
8. Потєбня, А. А. Из записок по русской грамматике [Текст] / А. А. Потєбня. – Т. 1–2. – М., 1958. – 536 с.
9. Сокурова, И. П. Вербализация модуса оценки в компоненте вывод конструкций вывода-обоснования в мокшанском языке [Текст] / И. П. Сокурова // Вестник Томского государственного университета. – 2008. – № 306. – С. 18–20.
10. Степанов, Г. В. Язык. Литература. Поэтика [Текст] / Г. В. Степанов. – М.: Наука, 1988. – 382 с.

## Джерела

1. Вишня, Остап. Думи мої, думи мої... [Електронний ресурс] / Остап Вишня. – Режим доступу – <http://www.ukrlib.com.ua/books/printthebook.php?id=125&bookid=3>.
2. Довженко, О. Щоденник [Електронний ресурс] / О. Довженко. – Режим доступу – <http://lib.ru/SU/UKRAINA/DOVZHENKO/shchoden.txt>.
3. Малик, В. К. Синя книга: щоденник (записки для себе). 1958–1998 [Текст]; [упорядн.:

О. В. Сиченко, Н. О. Сиченко; 2-е вид., б. зм.] / В. К. Малик. – Полтава: ТОВ "АСМІ", 2011. – 308 с., іл.

4. Москалець, К. Келія чайної троянди [Електронний ресурс] / К. Москалець. – Режим доступу – <http://www.twirpx.com/file/691637/>.

5. Симоненко, В. Окрайці думок [Текст] // Симоненко В. А. Твори: У 2 т. – Т. 1: Поезії. Казки. Байки. З неопублікованого. Проза. Літературні статті. Сторінки щоденника. Листи; [упоряд. Г. П. Білоус, О. К. Лищенко] / В. А. Симоненко. – Черкаси: Брама–Україна, 2004. – 424 с.

## Liudmyla Deina

## THE PRAGMATIC EXPRESSIVE MEANS OF THE SUBJECTIVE ESTIMATION IN THE DIARY DISCOURSE

*The subjective estimation as immanent characteristics of the diary discourse is described in the article. The most productive semantic types of the subjective estimation have been defined along with the pragmatic expressive means of each of them on the lexical, structural, morphological and syntactic levels. The features of estimation representation are revealed in the structures of "de re" and "de dicto" and in other syntactic structures, stylistic devices as well as in the text in general.*

**Keywords:** estimation, de re, de dicto, description, diary discourse.

## Людмила Дейна

## ПРАГМАРЕЛЕВАНТНЫЕ СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ СУБЪЕКТИВНОЙ ОЦЕНКИ В ДНЕВНИКОВОМ ДИСКУРСЕ

*В статье рассмотрено субъективную оценку как имманентную характеристику дневникового дискурса. Выделено наиболее яркие семантические типы субъективной оценки, а также выяснено прагматически релевантные средства выражения каждого из них на лексическом, словообразовательном, морфологическом и синтаксическом уровнях. Проанализированы особенности репрезентации оценки в структурах de re и de dicto, разнообразных синтаксических конструкциях, стилистических средствах и на уровне текста в целом.*

**Ключевые слова:** оценка de re, de dicto, дескрипция, дневниковый дискурс.

Надійшла до редакції 07.03.2012 р.